

KÉPI FESZÜLTSG

A képi feszültség bemutatására kimondottan alkalmas Van Gogh *Gauguin széke* című festménye, mert a festői eszközökkel elérhető feszültség meglepően sokféle módon jelenik meg rajta, miközben tartalmi feszültség *látszólag* nincs is.

A legerősebben a kép kompozíciója nyugtalanítja az embert. A szék felül és jobb oldalt be van szorítva a kép keretei közé, alul pedig egyik lába kicsit kilóg. Ettől mintha a szék ránk akarna borulni, az amúgy is ferdén álló gyertyával együtt. Ez egy iskolás tanulmányrajz esetében komoly hibának minősülne, de itt kitűnő hatáskeltő elem.

A színeket is ügyesen használja célja érdekében. A fal kékeszöldjének komplementerei a padló narancsai és pirosai. Ezen kívül a fal színe önmagában is egy feszült szín. Az a fajta meghatározhatatlan kékeszöld, amiről nem lehet megállapítani, hogy olajzöld vagy türkizkék. Penész szín, a betegséget és a rothadást juttatja eszembe.

A festői esetvonalások és a rajzos, erős kontúrok ilyen kombinációja zaklatott hatást eredményez. Legfőképp a fal és a padló között húzódó fekete vízszintes esetében, ami rossz helyre rajzolt horizontként hat. Csak egy kicsivel fut a kép felezőpontja fölött, ezzel téve még instabilabbá a képet.

Ezeken kívül a fény is különös. Bár a képen több fényforrás is látható, mégsem lehet tisztázni a fények és az árnyékok viszonyát. Míg a gyertyának szinte nincs is fénye, a falon lévő (a múzeum leírása alapján) gázlámpa erős önárnyékokat rajzol ki, melyek világosabbak, mint maga a lámpa. Emellett a széknek nincs kivethető vetett árnyéka.

Ennyi ösztöneire ható inger hatására az ember gondolkodni kezd, hogy az eleinte szokványos-

nak és békésnek hitt téma talán nem is olyan békés, mint amilyennek hitte.

Székre helyezett könyvek és gyertya, tipikus életkép. De lassan minden elemében feszültséggel telivé válik. Már az ember hiánya is nyugtalanító. Engem az őrizetlenül hagyott gyertya miatt zavar. A csomagolás szerint ez tilos. A spontán életkép hatás is veszít fényéből, mikor megpróbáljuk elképzelni, hogyan is lehet olvasni ezzel a gyertyatartóval egyensúlyozva. Szerintem sehogy. Ráadásul fölösleges is. Mint ahogy fent már említettem, elenyésző a fénye a gázlámpához képest. Tehát a gyertyának a képen nincs is gyakorlati funkciója, sokkal inkább szimbolikus. Mint mondjuk egy halottvirrasztáson.

A magukra hagyott használati tárgyak Van Goghnál szokásosak. Heidegger a gazdáik teljes leírását tudta kikövetkeztetni *Cipőiből*. Tehát követem én is a holmesianus módszert. A szék parasztbarokk. Ez önmagában sokatmondó. Egész más, mint Van Gogh egyszerű, pusztán funkcionális csuhé fonatú parasztszéke. Ezen viszont az a kevéske díszítés is indokolatlannak tűnik. Modorosnak. Az ívektől olyan hatást kelt, mintha össze akarna dőlni. Ha Van Gogh tényleg jellembrázolásként festette a széket, akkor nagyon rossz véleménnyel volt barátjáról, Gauguinről.

Van Gogh saját székéről ugyanabban az évben készült képe sokkal derűsebb, még a fal zöldje is vidámabb, és nappal van. Az életkép is stimmel a pipával. A kontúrok is finomabbak és színesebbek.

Az életrajzi adatok indokoltá teszik a feszültséget. A kép 1988-ban, Arles-ban készült, ahol vendégül látta Gauguint. Itt kettejük között komoly feszültség alakult ki. Ekkor kezd Van Gogh állapota súlyosbodni.